

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

15.12.2016 № 156 - рк/к

м. Харків

ПАТ «ХАРКІВГАЗ»
61109, м. Харків,
вул. Безлюдівська, 1

Про припинення дій,
які містять ознаки порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

За результатами розгляду заяви фізичної особи [REDACTED] (вх. від 31.12.2014 № 14-01/889-Р) про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (надалі - Заява), на підставі подання першого відділу досліджень і розслідувань від 21.04.2015 № 191 про початок розгляду справи за ознаками вчинення ПУБЛІЧНИМ АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ «ХАРКІВГАЗ» (надалі - ПАТ «ХАРКІВГАЗ») порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку постачання природного газу за регульованим тарифом, адміністративною колегією Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України прийнято розпорядження від 30.04.2015 № 81-рп/к про початок розгляду справи № 1/02-74-15 (надалі - Справа).

Дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» полягають у вимогах придбання нового побутового газового лічильника (надалі - ПГЛ) у випадках, коли знятий на повірку ПГЛ, що є власністю споживача, визнаний непридатним до подальшої експлуатації.

З аналогічних питань до територіального відділення надійшла колективна заява від 19.04.2015 (вх. № 1574/Н-138) мешканців будинку № 14 по вул. Попудренка, смт Сахновщина, Харківської області, яку 14.05.2015 долучено до матеріалів Справи.

В ході розгляду Справи встановлено наступне.

ПАТ «ХАРКІВГАЗ» відповідно до статуту, затвердженому загальними зборами акціонерів товариства (протокол загальних зборів акціонерів від 13.04.2012 № 1) та зареєстрованому у виконавчому комітеті Харківської міської ради від 17.05.2012, номер запису 14801050040005806, є юридичною особою (господарюючим суб'єктом) за законодавством України. Місцезнаходження ПАТ «ХАРКІВГАЗ»: 61109, м. Харків, вул. Безлюдівська, 1. Ідентифікаційний код - 03359500.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному веб-сайті Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Міністерства юстиції України «<https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>» (надалі – Веб-сайт), технічним адміністратором якого є ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР» (ідентифікаційний код – 33499803, місцезнаходження: вул. Мельникова, буд. 81-А, м. Київ, 04050), основним видом діяльності ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.22). Крім того, одним з видів

діяльності є діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах (код за КВЕД 71.12).

Заявленою у територіального відділення інформацією ПАТ «ХАРКІВГАЗ» до липня 2015 року на підставі ліцензії від 14.04.2011 серії АГ № 507405, виданої Національною комісією регулювання електроенергетики України, здійснювало діяльність з постачання природного газу за регульованим тарифом, а починаючи з липня 2015 року на підставі ліцензії на розподіл природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ розподільчими газопроводами від 20.03.2015 серії АЕ № 295528, виданої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах електроенергетики та комунальних послуг, - діяльність з розподілу природного газу.

Відповідно до абзацу другої частини першої статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія - це стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно з абзацом п'ятим частини першої статті 1 Закону України «Про природні монополії» суміжний ринок – товарний ринок, що не перебуває у стані природної монополії, для суб'єктів якого реалізація вироблених товарів або використання товарів інших суб'єктів господарювання неможливе без посереднього використання товарів, що виробляється (реалізуються) суб'єктами природних монополій.

Абзацом другим статті 6 Закону України «Про природні монополії» передбачено, що до суміжних ринків, належить, зокрема: постачання природного газу та інших речовин, транспортування яких здійснюється трубопровідним транспортом.

Відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» розподіл природного і нафтового газу трубопроводами відноситься до сфери діяльності суб'єктів природних монополій.

Отже, здійснюючи діяльність з постачання природного газу за регульованим тарифом та розподілу природного газу, ПАТ «ХАРКІВГАЗ» відповідно до Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природної монополії.

У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є суб'єктом господарювання.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- послуга з постачання природного газу за регульованим тарифом в період 2013 - 2014 років та січня – червня 2015 року;

- ПАТ «ХАРКІВГАЗ» – надавач послуг.

Споживачами послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом є фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи.

Отже, послуги з постачання природного газу за регульованим тарифом в розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товаром.

Послуги з постачання природного газу за регульованим тарифом не є взаємозамінними іншим послугам, оскільки перелік робіт, що входить до зазначеної послуги, не має подібних (аналогічних) за призначенням, споживчими (фізичними, технічними, експлуатаційними) властивостями, характеристиками та якісними показниками, тощо.

Таким чином, товарними межами ринку є послуги з постачання природного газу за регульованим тарифом.

Територіальними (географічними) межами ринку послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом є територія Харківської області (крім м. Харкова), на якій розташовані мережі газопроводів, що перебувають у власності та/або користуванні ПАТ «ХАРКІВГАЗ».

В зазначених територіальних межах послуги з постачання природного газу за регульованим тарифом надавало лише ПАТ «ХАРКІВГАЗ», тобто в цих межах воно не мало жодного конкурента.

Враховуючи наведене, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «ХАРКІВГАЗ» має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом в межах території Харківської області (крім м. Харків), на якій розташовані розподільні газопроводи, що перебувають у власності та/або користуванні ПАТ «ХАРКІВГАЗ».

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- послуга з розподілу природного газу в період з липня – грудня 2015 року та січня – жовтня 2016 року;

- ПАТ «ХАРКІВГАЗ» – надавач послуг.

Споживачами послуг з розподілу природного газу є фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи.

Діяльність на ринках послуг з розподілу природного газу регулюється, зокрема, Законом України «Про природні монополії», Законом України «Про ринок природного газу», Кодексом газорозподільних систем, затвердженим Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (надалі - НКРЕКП) від 30.09.2015 № 2494, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (надалі - Кодекс газорозподільних систем).

Згідно з пунктом 35 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» розподіл природного газу – це господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газорозподільною системою з метою її фізичної доставки споживачам, але що не включає постачання природного газу.

У розумінні пункту 17 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є оператором газорозподільної системи (надалі – оператор ГРМ).

Таким чином, товарними межами ринку є послуги з розподілу природного газу.

Отже, територіальними межами ринку послуг з розподілу природного газу з урахуванням вимог Методики є територія Харківської області, на якій розташовані належні ПАТ «ХАРКІВГАЗ» об'єкти, призначені для розподілу природного газу.

ПАТ «ХАРКІВГАЗ» в межах території Харківської області (крім м. Харкова), на якій розташовані належні йому об'єкти, призначені для розподілу природного газу, не має конкурентів на ринку послуг з розподілу природного газу, адже споживачі природного газу не мають можливості отримувати зазначені послуги від інших ліцензіатів.

Враховуючи наведене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «ХАРКІВГАЗ» має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з розподілу природного газу на території Харківської області в межах належних йому об'єктів, призначених для розподілу природного газу.

В ході розгляду Справи встановлено, що у випадку визнання ПГЛ, що є власністю споживача, непридатним до подальшої експлуатації ПАТ «ХАРКІВГАЗ» вимагає придбання нового ПГЛ за кошти споживача.

Абзацом другим підпункту а) пункту 1 частини першої статті 6 Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» передбачено, що обов'язок забезпечення встановлення лічильників газу на відповідній території для населення, що проживає у квартирах

та приватних будинках, в яких газ використовується комплексно, у тому числі для опалення, покладено на суб'єктів господарювання, що здійснюють розподіл природного газу на відповідній території, до 1 січня 2012 року.

При цьому, у разі не встановлення населенню у строки, зазначені у цьому підпункті, лічильників газу з вини суб'єктів господарювання, що здійснюють розподіл природного газу на відповідній території, припинення розподілу природного газу таким споживачам забороняється, а його облік до моменту встановлення лічильників газу здійснюється за нормами споживання, встановленими Кабінетом Міністрів України.

Отже, діючим законодавством передбачено обов'язок ПАТ «ХАРКІВГАЗ» встановлення споживачам лічильників газу.

Відповідно до листа від 22.01.2014 № 429/16/47-14 Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері енергетики, зазначено, що у разі коли ПГЛ який встановлено та перебуває у власності газорозподільного підприємства, визнано в установленому порядку непридатним до подальшої експлуатації та ремонту, демонтаж, транспортування та монтаж нового лічильника газу здійснюється за рахунок зазначеного підприємства. При цьому газорозподільне підприємство встановлює споживачеві новий лічильник газу протягом двох місяців з дня визнання його непридатним до експлуатації та ремонту.

Листом від 12.12.2016 № 13372/16.3.2/7-16 НКРЕКП зазначила, що у разі прийняття операторами ГРМ рішення про недоцільність проведення ремонту ПГЛ Оператор ГРМ зобов'язаний протягом п'ятнадцяти робочих днів після результатів проведення періодичної перевірки (але не пізніше двомісячного строку після зняття лічильника газу на періодичну перевірку) безкоштовно встановити власний розрахунковий лічильник газу (типорозмірів не більше лічильника газу побутового споживача) для подальших комерційних розрахунків і в цей самий строк повернути побутовому споживачу його лічильник газу та письмово повідомити споживача про результати проведення періодичної перевірки і прийняте рішення щодо недоцільності ремонту лічильника газу.

ПАТ «ХАРКІВГАЗ» листом від 13.10.2014 б/н (до Ромащенко В.В.) та від 01.04.2015 № 1135 (до Суцук А.П.) повідомило споживачів про необхідність придбання ПГЛ за кошти споживачів, оскільки за результатами перевірки ПГЛ цих споживачів визнані непридатними до експлуатації.

Отже, зазначені вимоги ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є неправомірними та такими, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Такі дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку постачання природного газу за регульованим тарифом, адже в такому випадку споживач відповідних послуг мав б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення його інтересів міг б обрати іншого виконавця таких послуг.

Враховуючи наведене, дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ», що полягають у вимогах придбання нового ПГЛ у випадках, коли знятий на перевірку ПГЛ, що є власністю споживача, визнаний непридатним до подальшої експлуатації, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку постачання природного газу за регульованим тарифом.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає ПАТ «ХАРКІВГАЗ» (ідентифікаційний код – 03359500) такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, які полягають у вимогах придбання нового ПГЛ у випадках, коли знятий на перевірку ПГЛ, що є власністю споживача, визнаний непридатним до подальшої експлуатації та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку постачання природного газу за регульованим тарифом, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, а також усунення причин виникнення цього порушення і умов, що йому сприяють.

Про виконання рекомендацій шляхом встановлення ПГЛ [REDACTED] та мешканцям будинку № 14 по вул. Попудренка, смт Сахновщина Харківської області, повідомити територіальне відділення із наданням копій підтверджуючих документів **в 2-місячний строк** з дня отримання цих рекомендацій.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції закривається.

Голова колегії

Н.В. Фастова